

FRÁSÖGN*af vorkfundi NATO-þingsins í Varna 27.-30. maí 2011*

Árlegur vorkfundur NATO-þingsins var haldinn í Varna dagana 27.-30. maí. Af hálfu Íslandsdeildar NATO-þingsins sóttu fundinn þau Ragnheiður E. Árnadóttir formaður og Birgitta Jónsdóttir, auk Örnú Gerðar Bang ritara. Á vorkfundum NATO-þingsins vinna málefnanefndir skýrslur og eiga fundi með fulltrúum ríkisstjórna, alþjóðastofnana og sérfræðingum. Þá er þingfundur haldinn þar sem fjallað er um þau mál sem hæst ber í alþjóðlegri öryggis- og varnarmálaumræðu. Um 250 þingmenn sóttu fundinn frá 28 aðildarríkjum NATO.

Áður en fundir málefnanefnda hófust fór fram fundur þingmannaráðs NATO og Rússlands. Þar fluttu Todor Churov, fastafulltrúi Búlgaríu gagnvart NATO, og Dmitry Rogozin, fastafulltrúi Rússlands gagnvart NATO, framsöguerindi um samstarf NATO og Rússlands eftir leiðtogafundinn í Lissabon í nóvember 2010 og svöruðu spurningum nefndarmanna. Churov sagði mikilvægar ákvarðanir hafa verið teknar á fundinum í Lissabon sem stuðla að jákvæðari samskiptum milli NATO og Rússlands. Í því sambandi nefndi hann sérstaklega samstarf um breytt skotflaugavarnakerfi og baráttuna gegn sameiginlegum ógnum. Í máli sínu gagnrýndi Rogozin harðlega hvernig fyrirhugað samstarf Rússa og bandalagsþjóðanna varðandi nýtt skotflaugavarnakerfi í Evrópu hefði verið sett fram í Lissabon. Hann sagði að í raun væri um evrópskt kerfi að ræða sem stýrt væri af Bandaríkjamönnum en hann teldi rétt að tengja nýja kerfið við það rússneska sem væri nú þegar til staðar. Þá vonaðist hann til að Evrópubúar skyldu sér ekki bak við Bandaríkjamenn heldur tækju virkan þátt í umræðum um málið.

Á fundi stjórnarnefndar NATO-þingsins var m.a. tekin ákvörðun um starfsemi og helstu viðfangsefni NATO-þingsins seinni hluta árs 2011. Aukin áhersla verður lögð á málefni Mið-austurlanda og Norður-Afríku, kjarnorkuöryggi, málefni flóttamanna, ógn sjóræningja og málefni Hvíta-Rússlands og Georgíu. Áframhaldandi áhersla verður lögð á verkefni NATO í Afganistan auk þess sem niðurstöður leiðtogafundarins í Lissabon verða ræddar í öllum málefnanefndum NATO-þingsins. Þá hefur efrideild þingsins í Indónesíu óskað eftir áheyrnaráild að NATO-þinginu og verður það rétt nánar eftir að ósk hefur einnig borist frá neðrideild þingsins. Enn fremur óskaði forseti NATO-þingsins, Karl Lamers, Serbíu til hamingju með handtökuna á fyrrverandi yfirmanni herliðs Bosníu-Serba, Ratko Mladic.

Á fundi stjórnmalanefndar NATO-þingsins var einkum fjallað um ákvarðanir fyrrnefnds leiðtogafundar í Lissabon, aðgerðir NATO í Afganistan, málefni Hvíta-Rússlands og hagvöxt í Kína. Vísinda- og tækninefnd þingsins ræddi m.a. um líffræði- og efnahagslegar ógnir, vatns- og matvælaöryggi og málefni Afganistans. Þá fjallaði efnahagsnefndin um þann vanda sem fylgdi erfiðu efnahagslegu umhverfi, hagkerfið á Balkanskaga í ljósi alþjóða-fjármálakreppunnar, efnahagslega uppbyggingu í Afganistan og félags- og efnahagslegar rætur uppreisnanna í Miðausturlöndum og Norður-Afríku. Ragnheiður Elín tók þátt í umræðum nefndarinnar og spurði Alanoud Al Aharekh, sérfræðing um málefni Miðausturlanda, meðal annars um hlut kvenna í uppreisnunum í Líbíu og annars staðar í Norður-Afríku. Aharekh sagði mikla þátttöku kvenna í uppreisnunum táknmynd þeirrar undiröldu sem er í kvenfrelshreyfingum í heimshlutanum.

Varnar- og öryggismalanefnd NATO-þingsins fjallaði um þrjár skýrslur á fundi sínum. Sú fyrsta fjallaði um umskipti í Afganistan, önnur um skotflaugavarnakerfi og framtíðarsýn NATO og sú þriðja fjallaði um aðgerðir NATO í ljósi nýrrar grunnstefnu bandalagsins og Evrópusambandið sem mótspilara. Ragnheiður Elín tók þátt í umræðum nefndarinnar og spurði m.a. John Koenig, stjórnmalaráðgjafa yfirmanns aðgerða NATO í Líbíu (*Operation Unified Protector*), hvænær búast mætti við að aðgerðunum í Líbíu lyki og ef aðgerðir NATO yrðu farsælega til lykta leiddar hvort hægt væri að treysta því að ástandið í landinu yrði betra en áður

fyrir íbúa þess? Þá spurði Ragnheiður Elín um stöðu Gaddafis og hvort Koenig teldi nauðsynlegt að koma honum burt úr Líbíu? Koenig svaraði því til að reynt væri að hraða aðgerðum og ná settu marki á sem stystum tíma út frá umboði ályktunar Sameinuðu þjóðanna númer 1973. Mikið hafi nú þegar áunnist fyrir íbúa Líbíu með aðgerðum NATO en verkinu væri ekki lokið og óvissuþættir of margir til að mögulegt sé að segja til um hvænær því ljúki. Hann sagði jákvæð teikn á lofti sem gæfu ástæðu til bjartsýni og sagðist þess viss að lífskjör íbúa Líbíu mundu batna.

Nefnd um borgaralegt öryggi fjallaði á fundi sínum m.a. um ástandið í Afganistan, málefni Úkraínu og hlutverk NATO varðandi tölvuöryggi með áherslu á upplýsinga- og þjóðaröryggi. Drög að skýrslum um umræðuefnin voru kynnt nefndarmönnum af skýrsluhöfundum. Birgitta Jónsdóttir tók þátt í umræðum nefndarinnar og benti á mikilvægi þess þegar rætt sé um net- og tölvuöryggi að greint sé á milli svokallaðra tölvuhakkara og uppljóstrara. Þeir fyrrnefndu brjótist inn í tölvukerfi og geri jafnvel árásir á netsvæði en uppljóstrarar sendi frá sé upplýsingar um ákveðin mál. Birgitta sagði varasamt að rugla saman þessum tveimur ólíku hugtökum eins og gerst hafi í umræðum um drög að skýrslu nefndarinnar um upplýsinga- og þjóðaröryggi. Þá spurði Birgitta hver væru viðmið NATO þegar bandalagið skilgreindi árás á tölvukerfi sem hernaðarlega árás og svaraði sérfræðingur bandalagsins því til að NATO hafi sett sér viðmið um hvenær töluvarás yrði svarað með hernaði en þeim væri haldið leyndum. Í drögum að skýrslu nefndarinnar kom m.a. fram að NATO hefði mikilvægu hlutverki að gegna varðandi tölvuöryggi, ekki síst í ljósi þeirrar miklu uppbyggingar og þekkingar sem bandalagsríkin búa yfir varðandi upplýsingatækni og samskipti.

Hinn eiginlegi þingfundur NATO-þingsins fór fram 30. maí. Forseti NATO-þingsins, setti þingfundinn og ræddi m.a. uppreisnirnar í Norður-Afríku og Miðausturlöndum og fagnaði lýðræðislegu markmiði þeirra og sagði NATO-þingið tilbúið til aðstoðar ef þess væri óskað. Þá lagði Lamers áherslu á mikilvægi batnandi samskipta NATO og Rússlands. Einnig ávörpuðu þingið Tsetska Tsacheva, þingforseti búlgarska þingsins, Boyko Borissov, forsætisráðherra Búlgaríu, Masataka Suzuki, sérstakur ráðgjafi formanns öryggismálaráðs Japans og aðmírall Samuel Locklear III, yfirmaður herdeilda NATO (*Allied Joint Force Command Naples*).

Anders Fough Rasmussen, framkvæmdastjóri NATO, ávarpaði þingfundinn. Rasmussen fór m.a. yfir helstu niðurstöður leiðtogafundar NATO í Lissabon í nóvember sl. og aðgerðir bandalagsins í Líbíu. Framkvæmdastjórinn sagði ljóst að vandamál Líbíu yrðu ekki eingöngu leyst með hervaldi en NATO mundi beyta þrýstingi þar til liðsmenn Gaddafis drægju herlið sitt til baka. Hann sagði of snemmt að draga lærdóm af aðgerðunum í Líbíu en vildi benda á þrjú atriði sem skiptu sköpum varðandi verkefnið. Í fyrsta lagi nefndi hann mikilvægi þess að komast að samkomulagi um rétta stefnu. Með nýrri grunnstefnu NATO hefðu bandalagsþjóðirnar 28 lagt sitt til sameiginlegrar stefnumótunar og komist að samhljóða álitum sem sé starfsemi NATO nauðsynlegt. Í öðru lagi nefndi hann getu bandalagsins og lýsti í því sambandi yfir áhyggjum af lækkandi fjárframlögum til varnarmála í mörgum bandalagsríkjum Evrópu. Í þriðja lagi sagði hann skuldbindingu nauðsynlega og áréttaði að í aðgerðunum í Líbíu hafi hana ekki skort þó að stundum hafi verið barningur með hin tvö atriðin. Auk þess fjallaði Rasmussen um aðgerðir NATO í Afganistan, samskipti NATO og Rússlands og fjárhagsáætlun NATO.

Í fyrirspurnatíma að afloknu ávarpi framkvæmdastjórans tók Ragnheiður Elín til máls og lýsti yfir vonbrigðum með að ekki væri minnst á málefni norðurslóða í nýrri grunnstefnu NATO og spurði framkvæmdastjórann hver stefna NATO væri gagnvart svæðinu. Rasmussen svaraði því til að ástæða þess að norðurskautssvæðið væri ekki nefnt í grunnstefnu NATO fæli ekki í sér áhugaleysi heldur væri það látið ógert til að koma í veg fyrir þann misskilning að hervæðing eigi sér stað á svæðinu.

Ársfundur NATO-þingsins fer fram í Búkarest 7.-10. október nk. Frekari upplýsingar fást hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.nato-pa.int.